

Teplárny modernizace nemine

Text | Milena Geussová
Foto | Shutterstock

V

znik a fungování „udržitelné Evropy“ se bez dotací a dalších podpor neobejde. V příštích letech mají toky financí akcelarovat, a to především prostřednictvím Modernizačního fondu.

Do roku 2050 se má energetika zásadně změnit, především pak diverzifikovat. Počítá se zejména s obnovitelnými zdroji, a to fotovoltaickými, ale také – byť pro některé se skřípajícími zuby – s jádrem. Alespoň tedy v některých zemích tomu tak bude. K tomu se přidávají bateriová úložiště a vodík. A dočasně, jak se obvykle uvádí, to bude také nízkoe emisní plyn.

SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE

O tom, že přechod na klimaticky neutrální ekonomiku (a především energetiku) bude nákladný a vůbec ne jednoduchý, nikdo nepochybuje. Zejména některé evropské regiony by to vůbec nemusely dokázat bez sociálních otřesů a dalších negativních následků.

V širším investičním plánu pro udržitelnou Evropu je proto začleněn mechanismus, který chce finančně i prakticky pomoci právě těm regionům, pro něž by byla cesta k unijnímu cíli klimatické neutrality do ro-

ku 2050 nad jejich síly. Vzniká tak Fond pro spravedlivou transformaci, jehož jedna část představuje grantové schéma – tedy dotace pro regiony, kde se těží uhlí, lignit, ropné břidlice a rašeliny.

Dotační prostředky jsou určeny na vytváření nových pracovních míst, pomoc pracovníkům z výše zmíněných oborů k nacházení nové práce v jiném odvětví a v neposlední řadě jde také o obnovu území po těžbě a navazujících aktivitách. V České republice se to týká tří uhelných regionů. V příštích sedmi letech (2021–2027) si mohou rozdělit zhruba 41 miliard korun z tohoto nového fondu (při kurzu 26 korun za euro), aby byly dopady odklonu od uhlí méně bolestné. Moravskoslezský kraj má dostat 18,9 mld. korun, Karlovarský 15,3 mld. korun a Ústecký kraj 15,8 mld. korun. V roce 2029 bude program ukončen.

Podpora bude vycházet z plánu spravedlivé územní transformace, který připravuje ministerstvo pro místní rozvoj. Podporovat je možné i velké podniky včetně těch, které se účastní systému obchodování s emisními povolenkami. Mezi opatření, jichž se může podpora týkat, patří čistá energie a energetické úspory, oběhové hospodářství, malé a střední podniky, výzkum a inovace, digitalizace, rekultivace území, rekvalifikace pracovníků a podobně.

Pravidla pro tento fond jsou upravena v evropských nařízeních, takže není třeba čekat na zvláštní

10 zemí

s nejslabší ekonomikou si v průběhu následujících cca 20 let rozdělí peníze z Modernizačního fondu, který je naplňován penězi z výnosu dražeb emisních povolenek v Evropské unii. Na Česko by mělo připadnout až 150 miliard korun.

národní legislativu, jak je to nutné u programů financovaných z výnosů z emisních povolenek.

Žádosti se budou přijímat na základě výzev zveřejněných na webu, který aktuálně připravuje ministerstvo životního prostředí. Spuštění prvních výzev se předpokládá na jaře příštího roku. Projektové žádosti budou žadatelé podávat prostřednictvím společného monitorovacího systému pro všechny unijní fondy.

RYCHLÁ AKCE

Právě Modernizační fond je naplňovaný penězi z výnosů dražeb emisních povolenek v EU. Peníze si z něj v letech 2021 až 2030 rozdělí deset zemí unie s nejslabší ekonomikou, mezi něž podle tohoto projektu patří kromě České republiky také Slovensko, Maďarsko, Polsko nebo Litva. Podpora je zaměřena na snížení emisí a rozvoj obnovitelných zdrojů elektřiny. Na Česko by mělo připadnout 120 až 150 miliard korun, ale může to být i víc, protože cena emisních povolenek bude zřejmě postupně stoupat.

Nový fond má devět oblastí – od modernizace teplárenství, veřejného osvětlení, pořízení elektrobusů, energetických úspor v budovách, snižování emisí v průmyslu a energetice až po výstavbu fotovoltaických elektráren či větrníků.

Základní programový dokument, podle něhož se prostředky získané prodejem emisních povolenek budou na dekarbonizaci české energetiky rozdělovat, česká vláda schválila už koncem ledna. Na schválení dokumentu navázala příprava dotačních výzev.

O předregistrační výzvy Modernizačního fondu, vypsané pro tři z devíti programů, byl enormní zájem. Státní fond životního prostředí ČR přijal do 1. února tisíce projektových záměrů v programu Modernizace soustav zásobování tepelnou energií (HEAT), Nové obnovitelné zdroje v energetice (RES+) a Zlepšení energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů v průmyslu v EU (ENERG ETS).

„Podstatná je pro nás otázka způsobilosti výdajů, projektové připravenosti a plánu investic, zejména v programu HEAT, kde budoucí investory nejvíce tlačí čas, protože menším teplárnám do 200 MW vyprší přechodné období pro emisní limity už koncem roku 2022. Do té doby musí mít nové technologie, které nahradí dnešní uhelné kotle,“ říká ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman. Proto se teplárenská výzva otevřela jako první. Příjem žádostí probíhá od letošního 24. května až do 14. ledna příštího roku. Větší projekty budou v rámci procesu jejich schvalování individuálně předkládány Evropské investiční bance, přičemž před tím musí projít i individuálním posouzením z hlediska veřejné podpory.

Na teplárenské projekty navážou od 12. července 2021 dotace na výstavbu fotovoltaických elektráren pro stávající i nové výrobce elektřiny a společenství pro obnovitelné zdroje energie. Dotační výzvy se spouští dvě, přičemž jednu miliardu rozdělí v průběžné (nárokové) výzvě pro projekty s instalovaným výkonem elektrické energie do 1 MWp, dalších 3,5 miliardy je připraveno pro větší elektrárny, které se mohou hlásit do jednokolové (soutěžní) výzvy. V závislosti na velikosti podniku a typu instalace elektrárny mohou zájemci dosáhnout na dotaci ve výši až 50 procent celkových výdajů na projekt.

IMPULZ K DEKARBONIZACI

Podle Svazu moderní energetiky je posvěcení vzniku Modernizačního fondu vládou nejzásadnějším impulzem pro dekarbonizaci domácí energetiky za posledních pět let. Právě solární energetika je klíčem k zajištění levné a čisté energie do budoucna. „Vítáme proto, že se podařilo vysvětlit a ujasnit, že fond bude podporovat i fotovoltaické elektrárny na brownfieldech nebo méně úrodné půdě,“ říká Martin Sedlák, programový ředitel Svazu moderní energetiky.

Podporu od Modernizačního fondu vítá také Solární asociace. „Naši členové plánují ucházet se o podporu pro nové střechy a zejména pozemní elektrárny. Jednoznačně se tak ukazuje, že byl v Česku hlad po rámcové podpoře nových velkých instalací, jiných, než nabízely jiné programy, jako například Nová zelená úsporám,“ konstatoval předseda představenstva Solární asociace Jan Krčmář. Program RES+ Modernizačního fondu bude zdaleka největším (a někde i jediným) podpůrným nástrojem rozvoje nových obnovitelných zdrojů v letech 2021 až 2030.

Jistá úskalí přináší podle výkonného ředitele Asociace pro akumulaci energie AKU-BAT Jana Fouska prodloužení takzvané doby udržitelnosti projektu z uvažovaných pěti až na deset let. Během této doby se provozovatel obnovitelného zdroje s akumulací nemůže účastnit žádných komerčních služeb, jako je poskytování podpůrných služeb či trhu s flexibilitou. „To může ovlivnit chuť investorů negativně,“ domnívá se Fousek.